

Amikor az autonómia önmagát teremti meg

Szétszabdalt universitasok

Kristó Gyula történészprofesszort, a szegedi József Attila Tudományegyetem bölcsészkarának volt dékánját sokan ismerik. Bár a Művelődési Minisztérium munkatársai és Czibere Tibor exminiszter körében nem örvendhet nagy szeretetnek. Kristó Gyula ugyanis 1988 őszén a szegedi, majd országos diákmegmozdulás idején a hallgatók mellé állt, és a minisztériumra fűtyülve nagymérvű szabadságot vezetett be a szegedi bölcsészkaron. Aztán a dékán úr, sokak számára váratlanul, 1989 júniusában lemondott, utódjára hagyva az általa előkészített kari reform végrehajtását és az eredmények sikerének learatását.

– *Miért tette?* – kérdeztem.

– Véleményem szerint nem szabad, hogy egyetemi apparatcsik váljon a tanárból, s kitenyészzen egy egyetemi hivatalnokréteg. Akkor még nem tudhattam, milyen viharos változások tanúi leszünk a következő évben. A pénz nem lett több, de szabadabbá vált az oktatási rend a bölcsészkaron. Megtörtük az

egyenhallgató-rendszert, miszerint az egyetemi hallgató kötelezően két szakot végez el öt év alatt. Lehetőség van az egyéni tanrendre. A mostani elsőévesek már érzik ennek előnyeit, de hátrányait is.

– *A másfél évvel ezelőtti diáksztrájk legfőbb követelése a kötelező előadás-látogatás megszüntetése és a szabad tanárválasztás volt.*

– Új tanrendet, fakultatív vizsgarendet vezetünk be. Az első négy félév során a szemináriumként felvett tárgyakból egyszer kell kollokválniuk a hallgatóknak, szabadon döntenek el, mely félév végén. A szeminárium foglalkozásokra el kell járni, de például az első félévben négy tárgy és három oktató közül választhatnak. Az előadások látogatása viszont nem kötelező, a négy félév alatt kétszer kell kollokválni, annak az idejét is a hallgató dönti el, és a második év végén szigorlatot tesz. Megszűnt, hogy a tanulmányi osztály osztja be a hallgatókat.

Tanítok az első évfolyamon, s látom, hogy a diákok

felelősen élnek a választás lehetőségével, és a várakozásokkal ellentétben arányos a különféle szemináriumokon való részvétel. S nemcsak azok vesznek részt aktívan az órán, akik úgy döntöttek, vizsgáznak a félév végén.

– *A minisztériumtól való függetlenedés megvalósult-e?*

– Erről az utódomat kellek megkérdeznie. A felvételi rendszer például a régi. Bár szerintem felvételi kell. De a középiskoláknak is meg kell

újulniuk. Ma a diákok mindent tanulnak, és szinte semmit sem tudnak. Még több fakultáció kell, az élet sokszínűségével az ideológia egyszerűsége helyett. Meg kell fizetni a tanárokat, hogy ne kényeszerüljenek rá a földművelésre szakmai továbbfejlesztésük helyett. S nem lenne szabad presztízsokból kis községekben is gimnáziumot létrehozni, ott, ahol nincs tanár, aki az orosz nyelv helyett mást taníthatna. A jövő kulcsa az oktató.

Visszatérve a kérdéséhez, az egyetemi autonómiához valódi universitas kell. Mert amit ma egyetemnek nevezünk, az jobb esetben egyetemrész.

Az elmúlt negyven év legnagyobb bűne, hogy szétszabdalta az universitasokat, s az, hogy az akadémiai kutatóintézetek létrehozásával szinte lehetetlenné tette a képzett szakemberek tudásának átadását. Ma valaki vagy oktató az egyetemen, s akkor tanításra ítéltetett, és nincs ideje kutatni, vagy kutató, de nem taníthat. Szegeden is létre kell hozni egy valódi tudományegyetemet – az elszigetelt, kicsi, pár ezres létszámú, szélmalomharcot vívó karok, egyetemecskék helyett – a JATE, a tanárképző főiskola, az orvostudományi egyetem, az agrártudományi egyetem élelmiszer-ipari kara, és ne lepődjön meg, a teológiai kar részvételével.

Minden egyetemnek az ott oktatók szakmai tudása, specializációja ad majd egyedi jelleget, lehetővé téve tudományos iskolák kialakulását. S ez a valódi universitas több tízezer hallgatót, sok-sok oktatót tömörítve erő lesz, jó értelemben állam az államban. Akkor az autonómia önmagát teremti meg.

K. Gyurkó Rita